

**R. P. Sebastiani Izquierdo Alcarazensis Societ. Iesv Regii
Senatvs S. Inqvisitionis Hispaniarvm Qvalificatoris, Et
Olim Complvti Sacrae Theologiae Professoris. Opvs
Theologicvm, iuxta atque ...**

Vbi De Essentia Et Attribvtis Divinis Vbertim Dissertivr ...

Izquierdo, Sebastián

Romae, 1664

Quæst. 6. Vtrùm, Deum esse, sit demonstrabile.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76990)

suâ parte, &c. Ergo, qui Deum ita conciperet, immediatè iudicaret ipsum existere; quæ est prima, vel vna ex primis passionibus eius. Tertio: quia nos de obiectis sensu perceptis immediatè citra discursum iudicamus existere, etsi ea cum suâ existentia connexa non sint; eo quod per species proprias per sensus hausas illa concipiuntur. Igitur, qui per speciem propriam præstantiorem, utpote intellectualem, Deum conciperet aliàs cum existentia suâ necessariò connexum, multò præstantius haud dubiè posset immediatè iudicare, ipsum existere. Hæc satis modò: nam ex dicendis quæst. 6. proposit. 2. maiorem hæc pars lucem accipiet.

QVÆSTIO VI.

Verum, Deum esse, sit demonstrabile.

94 **P**rima sententia absolute negat. Pro quâ sunt Petrus Alliacensis in 1. quæst. 3. artic. 2. Hochot. quæst. 4. Basol. distinct. 2. quæst. 1. artic. 3. & distinct. 3. quæst. 1. art. 3. Maior. distinct. 2. quæst. 1. Gaspar Casal. lib. 1. de quadripartitâ iustitiâ cap. 16. referens pro se Andream de Castro nouo in 1. distinct. 2. quæst. 4. & Rabi Moyses lib. 3. cap. 6. Putant enim isti Doctores rationes, quibus probatur, Deum esse, etsi sint valde probabiles, non tamen habere euidentiâ ad demonstrationem requisitam. Id quod etiam videtur sentire Gabriel in 1. distinct. 2. quæst. 10. artic. 3. dub. 1. Aliunde arbitrantur, non posse propriè demonstrari, Deum esse, Egidius in 1. distinct. 3. 1. par. quæst. 3. Argent. quæst. 1. artic. 3. ad 2. & Abulien. in cap. 5. Exod. quæst. 2. quia nimirum, Deum esse, per se, & ex terminis est notissimum, ut ipsi opinantur.

95 **S**ecunda sententia est, etiam à priori posse demonstrari Deum esse, non quidem à nobis iuxta modum cognoscendi ordinarium, sed à Beatis mediâ visione beatificâ, aut etiam à viatoribus, quibus Deus, ut potest, communicaret per propriam speciem notitiâ clarâ, & quiditatiâ, non verò intuitiâ, sed abstractiâ sui. Ita Scot. in 1. distinct. 2. quæst. 2. §. *Sed si quaeritur*, & ibi eius discipuli communiter, Ocham distinct. 3. quæst. 4. Gabriel quæst. 4. artic. 2. Rubio. distinct. 2. quæst. 1. artic. 2. Theodo. Smif. tract. 1. de Deo vno disput. 1. quæst. 5. num. 74. & indicant quidam Recentiores, quos tacito nomine citat Tan. mox referendus: neque dissentit in re Arriag. 1. par. disput. 2. sect. 2. num. 13. quidquid sit de modo loquendi.

96 **T**ertia, ac veluti media sententia asserit, à posteriori quidem posse demonstrari, Deum esse; à priori verò non item. Sic sentit S. Tho. 1. par. quæst. 2. artic. 3. & quæst. 3. artic. 5. & lib. 1. contra Gent. cap. 12. Albert. in Sum. tract. 3. quæst. 17. Henric. in Sum. artic. 22. quæst. 1. & 4. Bonau. in 1. distinct. 2. par. 1. artic. 1. quæst. 2. Duran. in 1. distinct. 3. quæst. 3. & 4. Aureol. distinct. 2. quæst. 2. artic. 6. Molin. 1. par. quæst. 2. artic. 2. Caiet. ibid. & reliqui Thomistæ communiter, Valent. pun. 1. Vazq. disput. 20. Fasol. dubit. 1. 2. & 3. Gill. lib. 1. tract. 8. cap. 4. & 5. Soar. disput. 29. Metaph. sect. 3. & lib. 1. de Attrib. cap. 1. Gran. 1. par. controu. 1. tract. 1. disput. 1. & 2. Tan. disput. 2. quæst. 1. dub. 3. Arriag. supra. Pascualigus tom. 1. sacræ doctrinæ disput. 7. sect. 3. & 4. Præposit. 1. par. quæst. 2. artic. 2.

Auerf. quæst. 2. sect. 1. Francisc. Amic. disput. 2. sect. vnicâ, Recupit. lib. 1. de Deo quæst. 8. & 9. Martin. 1. par. disput. 2. quæst. 1. Quiros disput. 13. sect. 1. & apud eos alij plures.

Pro resolutione suppono ex dictis latius in 97 Pharo Scient. disput. 19. quæst. 8. & disput. 20. quæst. 11. eam esse propositionem demonstrabilem, quæ per euidentiâ illationem ex euidentiâ principijs inferitur. Demonstrationis autem duplex imprimis genus est. Alia enim est demonstratio ostensua. Alia deducens ad impossibile. Ostensua dicitur ea, in qua iudicatis principijs, directè pergitur ad iudicandam conclusionem propter connexionem principiorum cum illâ. Deducens autem ad impossibile appellatur, in qua, accepto contradictorio eius, quod assumitur demonstrandum, ex illo tanquam ex principio supposito discurret inferendo intellectus, donec incidit in aliquid planè impossibile, aut manifestè falsum. Unde regrediendo concludit, falsum esse id, unde tale quid est illatum; (cum falsum ex vero nequeat inferri); & consequenter verum eius contradictorium. Quod fuerat assumptum demonstrandum. Porro demonstratio ostensua rursus est duplex. Alia, quam vocant à priori, siue *propter quid*, in qua per causam demonstratur effectus. Alia, quam dicunt à posteriori, siue *quia*, vel *quod*, in qua per effectum demonstratur causa. Impraesentiarum autem nomine causæ id omne venit appellandum, quod prius quoquo modo est alio seu physicè, seu metaphysicè; & nomine effectus, quod posterius. His ego addo aliam speciem demonstrationis ostensuæ, quam immeritò prætermiserunt Aristotelici, nempe, quæ neque est à priori, neque à posteriori, sed à simultaneo. De quibus omnibus plura loco citato.

Propositio 1.

Hæc propositio *Deus est* neutiquam 98 est demonstrabilis à priori respectu nostri, spectato modo ordinario, quem habemus intelligendi.

Ita omnes. Et probatur facilè. Primum enim existentia Dei non habet causam physicam sui, ut constat. Ergo non potest demonstrari à priori per causam physicam. Deinde nec per essentiam metaphysicam Dei prius cognitâ, (quæ sola dici potest veluti causa metaphysica, siue radix eorum, quæ dicuntur de Deo), potest à priori demonstrari existentia. Nam hæc vel pertinet intrinsecè ad ipsâ essentiam metaphysicam, ut multi arbitrantur; & sic per illam nequit demonstrari à priori: quia neque idem per se ipsum, neque pars per totum est à priori demonstrabilis, ut est notissimum. Vel est prima, aut ex primis passionibus talis essentia, ut nos censemus, constabitque ex dicendis quæst. 10. & neque ita per illam à priori demonstrabilis est: quia essentia metaphysica Dei non est à nobis cognoscibilis ante suas passiones, prout oportebat, ut hæc per illam demonstrarentur; sed potius per passiones ipsas primitus nobis explicatur, & innotescit, prout dicemus ibidem. Tum conceptus, quem de essentia ut à passionibus præcisâ formamus, vndecunque formemus istum, obscurior est, quam, ut possimus eo præventi deprehendere connexionem, quam ipsa essentia habet cum suis passionibus, uti quæst. præced. num.

num. 60. dicebamus. Tali autem connexionem non notâ, necunde possumus induci ad demonstrandas passiones per essentiam. Igitur per essentiam metaphysicam immediatè non est à nobis demonstrabilis à priori existentia Dei. Sed neque est per passionem aliquam se priorem: cum ipsa sit omnium prima, aut ex primis, uti supponimus. Igitur nullo modo existentia Dei est à nobis demonstrabilis à priori.

Propositio 2.

99 Hæc propositio *Deus est respectu Beatorum Deum intuentium non est demonstrabilis à priori.* Benè tamen respectu eorum, qui Deum per propriam speciem cognoscerent cognitione quiditatiuâ, & clarâ, sed præscendente ab existentia.

In priore parte propositionis dissentio ab Scotistis; consentio tamen cum illis in posteriore. Ut utramque probem, suppono primò, iam hic non esse sermonem de demonstratione existentia Dei per causam physicam, qualem notum est non habere, sed solùm per causam metaphysicam, qualis dumtaxat dici potest essentia Dei, ut etiam Scotistæ supponunt.

100 Secundo suppono, essentiam Dei duobus modis, quod ad rem attinet, posse excogitari cognoscibilem clarè, & per propriam speciem. Primò ut existentem absolutè, sicut realiter est in se. Secundò cum præcisione ab existentia absolutâ. Priori modo cognoscitur de factò à Beatis. Posteriori consent Scotistæ posse cognosci extra beatitudinem. Quibus ego in hac parte consentio; etsi alij plurimi contradicant. De quo ex professo agendum infra Tract. 8. ubi de visione clarâ Dei sermo erit. Itaque pono modò, possibilem esse cognitionem absolutam habitam per speciem propriam, qua clarè noscatur, seu iudicetur, quid Deus sit secundum se, siue ex conceptu suo obiectiuo; non verò, an sit à parte rei: & de hac ago in propositione. Neque aliam esse potest, quam ponunt Scotistæ quiditatiuam, absolutam, & abstrahentem ab existentia, quacunque demum ratione explicent illam.

101 Igitur per essentiam diuinam prout visam, visione beatificâ nullatenus posse à priori demonstrari existentiam Dei, quæ est prima pars propositionis, videtur clarum. Quia nihil potest per se ipsum demonstrari à priori, ut constat. Sed existentia Dei, & essentia ut vnum quid prorsus indiuisum sunt obiectum visionis beatificæ: quia visio intuitiua non præscindit in obiecto formalitates, ut nostra imperfecta cognitio. Ergo per essentiam diuinam ut visam beatificè nullatenus existentia Dei potest demonstrari à priori. Confirmatur. Nam Deus clarè visus ut actu existens, qualiter videtur per visionem, non potest mouere intellectum videntis, ut iterum cognoscat illum ut existentem: quia impertinetus, & inutilis esset hæc motio, processumque in infinitum arguens similibus motionum. Et licet moueret, hoc genus discursus ex vnâ cognitione ad aliam eiusdem obiecti non esset demonstratio: quia solùm dicitur demonstrari, quod, cum vi prioris cognitionis esset ignotum, per posteriorem natam ex priore innotescit.

102 Secunda pars propositionis ex dictis quæst. 5. proposit. 5. probanda venit. Si enim, ut ibi sta-

tuimus, qui Deum per speciem propriam quiditatiuè, & clarè conciperet, non posset non deprehendere connexionem, quam ille habet cum suâ existentia actuali; ex terminisque subinde apprehensis iudicare immediatè posset, ipsum existere: consequens est, ut posset etiam, ex existentia Dei prius iudicatâ prout sic cum existentia suâ connexâ inferre demonstratiuè, ipsum existere. Quandoquidem, quoties ex quauis essentia apprehensa aliqua prima passio eius est immediatè iudicabilis vi connexionis deprehense essentia cum passione, de eadem essentia, connexionemque iudicatâ eadem passio inferibilis per discursum, atque ita demonstrabilis est, Qui enim sic iudicat, *Totum est maius suâ parte*; sic etiam poterit inferre, *Est totum. Ergo maius suâ parte.*

103 Verùm contra hanc secundam partem propositionis ita obijci potest, Eatenus solùm dicitur demonstrari posse à priori existentia Dei vi prædictæ cognitionis quiditatiuæ eius, quatenus per illam clarissimè sciretur, quid est Deus ex suo conceptu obiectiuo, atque adeò, esse eum ex tali conceptu omnino necessariò connexum cum suâ existentia actuali. Sed hoc ipsum, etsi per alias species, possumus nos euidentissimè pro libito scire de Deo hoc ipso, quòd pro libito possumus Deum apprehendere ut necessariò omnino connexum cum suâ existentia actuali, talique suppositâ apprehensione, euidentissimè iudicare, esse eum talem ex suo conceptu obiectiuo. Ergo à nobis quoque est demonstrabilis à priori existentia Dei. At hoc est falsum, ut patet ex proposit. 1. Ergo & illud, ex quo sequitur falsum, est. Et confirmari potest. Quia quantumuis nos euidenter iudicare possimus, ut verè possumus, de ente apprehenso ut existente, esse illud necessariò connexum cum existentia, aut etiam actu existens ex suo conceptu obiectiuo; nequaquam per tale iudicium induci possumus ad inferendum, tale ens esse existens reuerà in statu existentiali, ut constat ex doctrinâ statuta quæst. 5. Ergo neque cognoscens Deum quiditatiuè per propriam speciem posset induci ad inferendum, eum existere in statu existentiali reuerà, quantumuis euidenter iudicaret, esse ipsum necessariò cum existentia connexum, aut etiam existens ex suo conceptu obiectiuo. Quod enim huiusmodi iudicium per proprias, aut per alias species habeatur, dummodò per utrasque fiat euidentis, nihil ad rem videtur referre. Nec magis in vno, quam in altero casu ab statu quiditatiuò, seu obiectiuo ad existentialem videtur aditus patere.

104 Respondeo consentaneè ad doctrinam traditam dictâ quæst. 5. proposit. 4. qui cognosceret Deum quiditatiuè, & clarè per propriam speciem, ita iudicaturum, esse eum cum existentia connexum, aut essentialiter existens ex suo conceptu obiectiuo, ut iudicaret etiam, esse eum reuerà, & absolutè possibilem, id est talem, ut si existat, sine contradictione existet: eiusmodi quippe cognitione planè perspiceretur, entitatem diuinam ab omni prorsus contradictione immunem vnde quaque esse. De ente autem ex vnâ parte necessario, siue essentialiter existente ex conceptu suo, ex alia autem reuerà, & absolutè possibili, ut talique iudicato euidenter, euidenter est iudicabile, quòd existit in statu absolutè reali: quemadmodum de ente euidenter impossibili absolutè, & reuerà euidenter est iudicabile, quòd non existit, ut loco citato dicebamus. Ast nos

pro statu presenti, quantumvis concipiamus Deum cum existentia connexum, aut essentialiter existentem, de eoque ut sic cum euentia iudicemus, esse talem ex suo conceptu obiectiuo. An vero ille ab omni latere ita sit à contradictione exemptus, ut si existat, sine contradictione existet, prout requiritur, ut sit ens absolute possibile, ut talis cognitionis, utpote ex suo genere præcisua, scire non possumus; atque adeo nec iudicare possumus, an ille, uti nobis apparet, à parte rei absolute existat, an secus. Ex quo ad argumentum factum, ad eiusque confirmationem patet solutio.

105 *Aliter tamen contra eandem partem obijci potest. Qui per propriam speciem quiditativè iudicaret, quid est Deus, non posset non eodem actu iudicare, esse eum actu existentem à parte rei; quandoquidem æquè est de essentia physica Dei, esse à parte rei existentem, ac esse sapientem, bonum, omnipotentem, &c. Igitur respectu habentis tale iudicium nullatenus est demonstrabilis à priori existentia Dei; sicut neque est respectu habentis visionem beatam: quia per existentiam prius cognitam ipsa existentia demonstrari non posset, ut arguebamus pro primâ propositionis parte. Hoc argumentum tacitè impugnat possibilitatem cognitionis quiditativæ Dei, & non in utrius, sed præscindentis ab existentia absolute eius, quam modò ponimus esse possibilem, id latius probaturi infra Tract. 8. de visione. Interim tamen respondeo ad illud vno verbo, per eiusmodi cognitionem necessario fore iudicandum Deum existentem ex suo conceptu obiectiuo: quo etiam pacto iudicaretur omnipotens, sapiens, & bonus; secus existentem in statu existenti: ab existentia enim Dei prout in tali statu præscinderet talis cognitio; atque adeo ad illam ut sic alio iudicio iudicandam, discursu interueniente, posset inducere.*

Propositio 3.

106 *Hæc propositio Deus est quodam genere demonstrationis à priori erit etiam demonstrabilis respectu nostri prout cognoscentium per species alienas, si fiat per illas nobis reuelatio evidens alicuius veritatis conditionate.*

Veritas conditionata potest esse hæc, aut alia similis, Si Deus est existens ex suo conceptu obiectiuo, Deus existit à parte rei. In quâ licet conditio, quæ est existentia Dei prout in statu obiectiuo, siue quiditativè connexa reuera sit cum conditionato, quæ est existentia Dei prout in statu existenti absolute; occulta tamen nobis est pro statu presenti talis connexio; atque adeo huiusmodi conditionate propositioni ex terminis assentire non possumus citra reuelationem, ut constat ex doctrinâ traditâ quæst. 5. proposit. 3. & 4. Poterimus tamen, & euidenter, si nobis eius reuelatio evidens fiat. Supponendum est autem, quod apud omnes est in confesso, ex veritate conditionate, & purificatione conditionis euidenter inferri veritatem absolutam, in quam transit conditionata. Hæc namque illatio evidens est Si Petrus currit, mouetur, At Petrus currit, Ergo mouetur. Pariterque consimiles.

107 *Hinc planè se dat propositionis nostræ probatio. Quandoquidem ijs ita positis, illa propo-*

sitio Deus est, seu Deus existit à parte rei maior festè sic demonstratur à priori, si Deus est existens ex suo conceptu obiectiuo, Deus existit à parte rei. At Deus est existens ex suo conceptu obiectiuo. Ergo Deus existit à parte rei. Maior huius syllogismi supponitur evidens ex diuina reuelatione. Minor ex terminis est evidens: quia supposito, quòd Deus apprehendatur ut existens, evidens est esse eum existentem ex suo conceptu obiectiuo: nemo autem est, cui non sit integrum illam ita apprehendere, ut ex dictis in hac, & præced. quæst. satis est notum. Illatio etiam evidens est iuxta doctrinam nuper statutam. Ergo conclusio est demonstrata. Quod autem demonstratio sit ex genere earum, quæ demonstrationes à priori dici debent, probatur clarè: quia ex vna parte terminibus, per quos monstratur conclusio, spectari secundum se nullo modò sunt posteriores terminibus conclusionis, cum sint iidem: ex alia vero, quæ ratione conferunt ad demonstrationem, veritates constituunt priores ratione veritate demonstrandâ: maior enim syllogismi facti pertinet ad statum conditionatum, minor ad statum quiditativum, seu obiectiuum, qui ambo, utpote vniuersaliores, priores sunt statu existenti absolute, ad quem conclusio pertinet, prioritate independentiæ non mutua iuxta doctrinam de prioritatibus traditam in Pharo Scient. disput. 15. Iure igitur huiusmodi demonstratio dicitur à priori. Neque enim à posteriori dici potest, neque à simultaneo propter dicta. Aliud autem genus demonstrationis, præterquam à priori, non superest.

Propositio 4.

108 *Hæc propositio Deus est à posteriori est demonstrabilis respectu nostri secundum modum naturalem, quem habemus intelligendi.*

Hæc est communis Theologorum, adeoque certa, ut oppositam multi damnent varijs censuris. S. Tho. cap. illo 12. ex lib. 1. contra Gent. eam appellat errorem. Valent. supra pun. 2. dicit, meritò illam existimari erroneam. Soar. cap. illo 1. ex lib. 1. de Attrib. num. 13. valde consentaneam fidei dicit esse propositionem nostram, & eam negare temerarium esse, & errori proximum. Vazq. supra num. 7. oppositam ait meritò temerariam censi. Recupitius illam censet erroneam. Quas censuras alij præterea comprobant ex præcitis Doctores pro tertiâ sententiâ num. 96. Theodor. tamen Smisin. tract. 1. de Deo vno. disp. 1. quæst. 4. num. 61. ab omni censurâ theologica vindicat sententiam nostrâ propositioni oppositam; etsi addat, esse eam temerariam in Philosophiâ; ex Scriptura enim, & Patribus tantum haberi, cum certitudine morali esse Deum à nobis cognoscibilem. Quod etiam docet Pasquali. supra sect. 4.

109 *Probatur autem imprimis testimonijs Scripturæ. Sap. enim 13. inter alia, quæ satis ad rem proferuntur, sic dicitur. A magnitudine enim speciei, & creatura cognoscibiliter poterit creator horum videri. & ad Rom. 1. Quia, quod notum est Dei, manifestum est in illis: Deus enim illis manifestauit. Inuisibilia enim ipsius à creaturâ mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque virtus eius, & diuinitas, ita, ut sint inexcusabiles. Facit etiam illud Psal. 18. Cali*

Celi enarrant gloriam Dei, &c. Et illud Agor. 14. Non sine testimonio semetipsum reliquit beneficiens de Cælo, dans pluias, &c. Quanquam enim Vazq. supra num. 8. Gillius cap. 5. num. 5. & alij arbitrentur, per hæc testimonia non probari positum; Scripturam enim solum contendere his in locis, esse Deum ab hominibus naturaliter cognoscibilem per creaturas: vtrum verò notitiâ euidente, vel solum probabili, non curare. Melius tamen Soar. lib. illo 1. de Attrib. cap. 1. num. 15. Fasol. dubit. 2. num. 8. Gran. sect. 1. Tan. Arriag. & alij communiter docent, Scripturam de notitiâ euidente, ac demonstratiuâ tractare. Id enim præ se ferunt illa verba, toties ingeminata. *Cognoscibiliter videri; notum est; manifestum est; manifestauit illis; intellecta conspiciuntur, &c.* Quæ quidem, quando materia non obstat, sed potius iuuat, vt in præsentia, cum omni suâ proprietate sunt omnino accipienda; secundum quam planè significant notitiâ euidente. Tamen alijs in locis pro notitiâ solum probabili vsurpentur in Scripturâ; coarctatâ scilicet, siue translata ratione materiæ propriâ significatione eorum ad minis propriam.

110 *Consentiunt communiter Patres. Hieron.* enim ad illud Pauli *intellecta conspiciuntur* addit. *Tam euidenter intellecta sunt, vt conspecta dicantur.* August. tract. 2. in Ioan. ait; *Deus potest inueniri per creaturam euidenter, dicente Apostolo, inuisibilia enim ipsius, &c.* similia habet lib. 10. Confess. cap. 6. & lib. Solil. cap. 31. S. Maxim. cent. 3. cap. 8. *Conspicua, inquit, creatura clarâ prabet notitiâ, quod sit Conditor; at non quelis sit.* Dionys. cap. 7. de diuin. nomin. ait. *Per scientiam Deus cognoscitur.* In eadem sententiâ sunt Tertull. lib. 1. aduers. Marcion. cap. 11. Basil. orat. de Verb. incarn. Nifen. disput. de anim. & resurrect. Damasc. lib. 1. de fide cap. 1. Iustin. ad quæstionem 6. Gentil. Athan. orat. contra idola. Cyprian. de Idolorum vanitate. Beda serm. in Psal. 52. Ambros. in cap. 1. ad Roman. Et alij passim. Item, qui à naturâ dicunt, esse instam notitiâ Dei, quorum testimonia aliqua dedimus supra quæst. 2. Necnon Nazianz. orat. 24. quæ est 2. de Theologiâ citatus à Vazq. pro se; quasi fenserit coniecturâ solum colligi per creaturas, esse Deum: cum tamen alia versio conformior textui græco, quàm ea, qua vitur Vazq. pro illis verbis *coniecturâ colligit* habeat *ratioinando concludit.* Esse autem huiusmodi ratiocinationem demonstratiuam iuxta mentem Gregorij, verba sequentia eius satis declarant. Præmissâ enim similitudine de cognoscente euidenter artificem, & citharædum, visâ citharâ, & audito eius concentu, subiungit. *Sic & nobis non potest non esse manifestum id, quod & condidit vniuersa, & condita mouet, & conseruat. Adeoque prorsus bebetis esse hominem iudicij necesse est, qui non sponte suâ, naturaliumque demonstratiuum vestigijs inherens eo progrediatur.*

111 *Accedunt insuper Ethnici attestantes. Aristot.* enim multis in locis conatur demonstrare, esse Deum. Et in lib. de Mundo ad Alexand. ait. *Cum Deus vniuersæ mortalis naturæ minis cernatur, ex ipsius nimirum operibus satis perspicitur.* Clarius ad rem Tull. lib. 2. de natura Deorum paulò post principium ita loquitur. *Quid potest esse tam apertum, tamque perspicuum, cum cælum suspeximus, cælestiaque contemplati sumus, quàm aliquod esse Numen præstantissimæ mentis, qua hæc regantur?* Et lib. 2. de diuinat. circa finem. *Esse, inquit, præstantem aliquam, æternamque naturam,*

& eam suspiciendam, adorandamque hominum generi, pulchritudo Mundi, ordoque rerum cælestium cogit consiteri. Similia habent alij.

Ratione etiam probari potest propositio. 112
Primò; quia quoties existentia effectus euidens est, conuexioque eius necessaria cum causâ manifestè apparet, tunc causæ existentia per effectum à posteriori est demonstrabilis. Sed existentia creaturarum euidētissima est, vt patet; conuexio etiam necessaria earum cum Deo manifestè se prodit, vt ex dicendis quæst. seq. compertum fiet. Igitur existentia Dei per creaturas à posteriori est demonstrabilis.

113
Secundò; quia, cum Deus sit naturalis finis creaturarum rationalium, prout latè explicant, & probant Theologi ad 1. 2. S. Tho. necessarium profectò fuit, vt via manifesta pateret hisce creaturis, qua rectâ, & citra erroris periculum in finem suum tendere possent; qualis est solum notitiâ euidens talis finis proprijs ipsarum virtibus acquirenda. Neque enim nobilissimis creaturis negandum erat, quod ignobilioribus datum est, vt suum vnaquæque finem certâ viâ consequi valeat.

114
Tertiò; quia supremo Numini naturaliter debetur cultus à creaturis rationalibus exhibendus. Ergo naturaliter quoque debeat cultus esse præuentæ tali lumine, quo citra errorem possent cognoscere, cuiusmodi huiusmodi cultum, ad quem etiam à naturâ nascuntur inclinata, delaturæ erant; cuiusmodi dumtaxat est lumen rationis compos ingerere notitiâ clarâ, & euidentem ipsius Numinis.

115
Sed obijciunt contra nostram propositionem primò. Deum esse, est articulus fidei ex necessitate credendus. Ergo, Deum esse, non est veritas demonstrabilis. Nego consequentiam interim; dum totam huius argumenti materiam tracto ex professo quæst. 9.

116
Secundò obijci possunt Patres sæpe docentes, non posse hominem sine speciali adiutorio Dei, aut sine diuinâ illustratione ipsius Dei cognitionem conscendere. Quo videntur significare solo lumine naturali absque ope luminis fidei non posse nostrum intellectum notitiâ Dei assequi. Ita August. lib. 2. de ciuit. cap. 7. & lib. 15. cap. 6. Serm. 55. de verbis Apost. epist. 11 2. & de Prædest. Sanctorum, sæpeque alibi. Prosp. lib. 2. de vocat. Gent. cap. 17. Damasc. lib. 1. fidei cap. 2. & alij. Facit etiam Concil. Araus. 2. Can. 22. dicens, *Hominem nihil habere de suo, nisi mendacium, & peccatum: nempe, in his, quæ ad salutem pertinent vt cap. 7. se exponit.* In quibus primum est cognoscere de Deo quia est secundum Apostolum ad Hæbr. 11. Respondeo Patres eo loquendi genere tantum intendere; aut homines facilius, certius, securiusque, & vberius per fidem, quàm solâ naturali ratione venire in notitiâ eorum, quæ naturaliter de Deo cognoscibilia sunt; aut certe lumen naturale sine adiutorio gratiæ per Christum non posse quidpiam de Deo assequi, prout oportet ad salutem, & vitam æternam; id quod Concilium intendit Araus; prout susius edisseritur in Tract. de grat. Per hæc tamen non tollitur, intellectum humanum virtute natuâ, quam habet, demonstratiuè posse cognoscere, Deum esse.

117
Tertiò obijciunt. Creaturæ sunt quid contingens. Ergo ex creaturis Deus non potest demonstrari: quia demonstratio iuxta Arist. lib. 1. Post. cap. 5. text. 15. & seqq. ex necessarijs debet proce-

procedere. Scot. in 1. distinct. 2. quæst. 2. §. Ad secundam instantiam. Mayron. quæst. 3. in fine, & Gillius lib. 1. tract. 8. cap. 5. num. 11. cum alijs respondent, demonstrationem de Deo à posteriori non procedere ex creaturis prout factis, quomodo sunt contingentes, sed prout factibilibus, qua ratione sunt necessaria. Sed male: quia, esse creaturas factibiles per se præcisè ex solis terminis apprehensis, non est respectu nostri noscibile, sed tantum demonstrabile ex eo, quod facta cernuntur. Ergo demonstratio de Deo non potest non tandem resolui, vt in principium primum, in creaturas prout factas; quo pacto contingentes sunt, & redit argumentum. Ad illud ergo est respondendum, ad necessitatem demonstrationis facta esse, quod principia necessariò sint connexa cum conclusione, & aliàs in se euidenter sint vera, atque adeò etiam necessaria ex suppositione; etsi absolute sint contingentia; ita enim fiet, vt conclusio aliter se habere non possit, suppositis principijs, quod sufficit ad scientiam. Nec amplius putandum est, requirere Arist. loco citato ad demonstrationem in vniuersum. Recole, quæ latius ad hanc rem scripsimus in Pharo Scient. disput. 20. quæst. 11. Ex quibus patet, quomodo Deus ex creaturis, etsi absolute contingentibus, optimè demonstrari possit.

118 Quartò obijcitur. Creaturæ non inferunt Deum, nisi prout dependentes ab illo, siue cum eo connexæ. Ergo antequàm concludatur, Deum esse, debent creaturæ præcognosci dependentes à Deo. Ergo Deum esse in principio demonstrationis debet itidem præcognosci; quia impossibile est, cognoscere aliquid dependens à Deo, & non cognoscere, esse Deum. Ergo, Deum esse, omnino est indemonstrabile per creaturas; quia omnis demonstratio eò tendit, vt notificet in conclusione, quod erat ignotum in præmissis.

119 Respondet Fasol. dubit. 3. n. 17. [Demonstrationem existentia Dei non procedere ex creaturis dependentibus à Deo determinatè; in quo sensu, inquit, vim habet argumentum; sed solum ex creaturis dependentibus ab aliqua primà causà, in quo principio non habemus cognitionem Dei distinctè, & determinatè, sed solum indeterminate, & in confuso. Vnde deinde concludimus in conclusione cognitionem Dei determinatè, & in particulari]. Verba sunt eius. Sed verò tam argumentum, quàm responsio ex non bene penetratà naturà discursus humani videntur promanasse. Imprimis enim, demonstrari ex creaturis, Deum esse, apud Theologos nihil est aliud, quàm demonstrari, esse aliquam primam causam earum; hanc enim in proposito vocant Deum. Si ergo conceptus primæ causæ non demonstratur secundum Fasol. quia præcognoscitur in principio, nec demonstratur, esse Deum in sensu Theologorum. Deinde conceptus primæ causæ vt sic non est demonstrabilis per te; quia ex parte antecedentis demonstrationis præciri debet; debet autem ita præciri; quia creaturæ, quæ pro antecedente assumuntur, præcognosci debent vt dependentes à causà primà vt sic, siue (quod in idem recidit) vt connexæ cum illà; & connexio, siue respectus dependentiæ sine suo termino cognosci nequit. Igitur neque Deus sumptus, vt ais, determinatè, & in particulari, neque aliud quidpiam in vniuersum demonstrabile est, aut per discursum inferibile; quia semper antecedens

debet præcognosci vt connexum cum consequente. Quo prorsus tollitur è medio discursus humanus.

Dicendum ergo est, omne antecedens obiectiuum, ex quo consequens obiectiuum est inferendum, præcognoscendum esse vt connexum cum ipso consequente, atque ita duo ex parte antecedentis esse indicanda; nempe & esse antecedens, quod expressè, & formaliter iudicatur; & illud esse connexum cum consequente, quod solet virtualiter, siue tacitè iudicari. Consequens verò, cum quo antecedens iudicatur connexum non debet iudicari in antecedente, etsi debeat apprehendi simpliciter vt terminus dictæ connexionis. Quo locus superest, vt postmodum iudicetur per conclusionem, sciaturque, cum antea non sciretur; nam apprehensio simplex scientia non est. Ecce, quæ ratione discurremus, prout fusiùs explicui in Pharo, disp. 2. quæst. 5. & rursus disp. 20. Ex quibus ad propositum aio, cum Deus ex creaturis demonstratur, siue vt causa earum prima, siue aliter, iudicari quidem ex parte antecedentis demonstrationis & creaturas existere, & eas cum Deo existente connecti, siue ab illo pendere; ad hoc tamen sufficere, quod Deus existens apprehendatur simpliciter ex parte ipsius antecedentis indicandus postmodum existens, vt sicque primò cognoscendus simpliciter, siue sciendus per iudicium respondens conclusioni, Mitto alia leuiora. quæ ex dictis facile solui poterunt, aut ex dicendis

QVÆSTIO VII.

Quibus rationibus demonstretur, Deum esse.

121 Plures rationes plerumque in medium protulerunt ad demonstrandum, esse Deum, contra Atheistas. Hi sunt ex Ethnicis Plato in Parmenid. & Timæo. Arist. lib. 7. & 8. Physic. & lib. 2. Metaph. a tex. 4. & lib. 9. & 12. Metaph. Cicero lib. 2. de naturâ Deorum cum Crisippo, Cleanthe, Zenone, cæterisque Stoicis, & alij. Ex Patribus Clemens Alex. orat. ad Gent. Tertul. in apolog. contra Gent. cap. 17. Dionys. cap. 7. de diuin. nomin. Lactan. lib. 1. diuin. institut. Athanas. orat. contra idolâ ad Mercarium, Nyssen. disp. de resurrect. & anim. August. tum aliàs, tum lib. 8. de ciuit. Dei cap. 6. Damasc. lib. 1. fidei cap. 3. Anselm. in Monol. cap. 1. & seqq. Ricard. victor lib. 1. de Trin. par. 1. & alij. Ex Scholasticis Albert. in sum. tract. 3. quæst. 18. Alens. 1. p. quæst. 3. mem. 1. Hent. in sum. art. 2. quæst. 4. Scot. in 1. dist. 2. quæst. 2. S. Th. in 1. dist. 8. quæst. 1. art. 1. & lib. 1. contra Gent. cap. 13. & opusc. 3. cap. 3. & de verit. quæst. 1. art. 4. & 7. & de potentia quæst. 7. art. 2. & 7. & 1. p. quæst. 2. art. 3. vbi eius expositores Caiet. Banez, Zumel, Molin. Valent. Vazq. disp. 20. cap. 4. Fasol. dubit. 1. & seqq. Gillius lib. 1. tract. 8. cap. 7. Tan. disp. 2. quæst. 1. dub. 4. Gran. controu. 1. tract. 1. disp. 2. Arriag. disp. 3. sec. 4. Martinon. disp. 2. sec. 3. & seqq. Franc. Amic. disp. 2. sec. vnic. Pascualig. tom. 1. disp. 7. sec. 5. Præposit. quæst. 2. art. 3. Auers. quæst. 2. sec. 1. Recupit. lib. 1. de Deo quæst. 10. & seqq. Quittos 1. p. disp. 13. & alij plurimi. Quibus adde Soar.